HOOFDSTUK 3

HOUSING FIRST. IT SAVES LIVES. IT'S THAT SIMPLE. IT'S A LOVE THING.

Het zijn de woorden van Sam Tsemberis, the Founder en bedenker van de Housing First Methodiek. De ontmoeting met zijn organisatie in het jaar 2002 zette mijn leven totaal op zijn kop en tot op de dag van vandaag, 19 juni 2020, pluk ik nog steeds de vruchten van de lessen die ik in New York van hem en zijn mensen heb geleerd. Ik ben er nooit meer van genezen.

Jarenlang, waar ik dan ook ga, zeul ik een aantal harddiscs met mij mee. Er staan documenten op die ik geschreven heb op mijn reizen door de wereld. Hoewel ik in het licht van de geschiedenis van deze aarde niets voorstel, bewaak ik die discs met verve. De droom dat ik de woorden in die documenten aan een door mij te schrijven boek zal toevertrouwen krijg ik niet uit mijn hoofd.

Evenwel, het schrijven van dat boek schuif ik net als die discs al jaren voor mij uit. En dat moet maar eens afgelopen zijn. Past Low Self Esteem. Het leven is tenslotte maar kort en de nummers voor wat betreft het aantal dakloze mensen nemen elke dag nog toe. No time to waste.

In het jaar 2001 werkte ik als sociaal psychiatrisch verpleegkundige en teamleider voor het Rehabilitatieteam voor dak- en thuisloze mensen met psychiatrische- en verslavingsproblematiek. In de volksmond ook wel het Rehabteam genoemd. Wij pleegden onorthodoxe en creatieve hulpverlening aan mensen die niet stonden te trappelen om hulp te aanvaarden. Net als vandaag de dag kon je destijds een flink voetbalstadion vullen met de dakloze mensen die Nederland rijk was. Het liep de spuigaten uit.
In Amsterdam leefden drie- tot vijfduizend mensen op straat, in obscure particuliere pensions en in de Nachtopvang. Het was dweilen met de kraan open. We pompten vooral mensen rond in een systeem waar mensen makkelijk toegang toe kregen, maar waar de uitgang voor de meesten maar moeilijk te vinden was. Eenmaal dak- en thuisloos, altijd dak- en thuisloos.

Wij fietsten onophoudelijk en onverdroten achter weigerachtige mensen aan en stoorden ons aan God noch Gebod. Ik weet nog goed dat we stelden dat ieder mens recht had op een gedwongen opname. Daarmee dwongen wij onze collegae in de GGZ om mensen, met onze hulp, actief van de straat te halen.

Omdat het een beter alternatief was dan het verblijf in de Maatschappelijke Opvang of het Pensionwezen. Daar was je in die tijd min of meer vogelvrij als kwetsbare dakloze. Nu is zo'n uitspraak gelukkig totaal ongepast. De Maatschappelijke Opvang en de Beschermde `Woonvormen vullen met alle egards en gastvrijheid het gat op dat de GGZ in deze dagen nog steeds laat vallen.

In 2001 had ik er al een tiental jaren bemoeizorg opzitten. Het team had behoefte aan positieve input en inspiratie. Een studiereis naar New York, het centrum van de wereld, was een voorname wens. Die stad kent al sinds mensenheugenis een ontstellend aantal dakloze mensen. Dus daar viel wat te leren. Daarbij, wie wil er nou niet naar deze stad?
De reis zou in de maand oktober van dat jaar gaan plaatsvinden. In een aantal maanden hadden we een indrukwekkend programma samengesteld, met legio werkbezoeken aan toonaangevende instellingen in the Big Apple.
En toen was er 9/11. We lieten het werk uit onze handen vallen en waren aan de TV gekluisterd, in een hotel naast ons honk in de Tesselschadestraat.

Ik geloof dat ik ruim twee weken alle nieuwsgaring omtrent die ramp heb gezien. De reis naar New York was opeens ver weg. Naast een gerede angst voor nieuwe aanslagen en de ondergang van de wereld, leek het ons ongepast om New York lastig te vallen met een studiereis van nieuwsgierige bemoeizorgers.

De mensen in die stad hadden wel wat anders aan hun hoofd. In het daaropvolgende jaar togen we alsnog naar het mekka van de daklozenzorg.

Wat mij het meest in bijgebleven van die reis was het meelopen met officers van het Homeless Transit Bureau. Dat waren politieagenten die jarenlang in de frontlinie van de stad hadden gediend, maar die moe van dat risicovolle bestaan, in de nadagen van hun carriere hadden gekozen voor hulpverlening aan de dakloze mensen van deze stad. Er was een team dat zich concentreerde op de dakloze mensen in the Subway System en een team dat zich richtte op de mensen bovengronds. Voor wie van jullie de documentaire The Mole People heeft gezien, mag het geen verrassing zijn dat er duizenden daklozen mensen ondergronds leefden in de buizen van het Metro Systeem. Een zeer indrukwekkende film over de mensen die leefden in deze hen zelf gestichte ondergrondse stad.

Aan het einde van hun shift namen ze ons mee naar Ground Zero. Toen nog een indrukwekkende krater op de plek waar nog niet lang daarvoor the Twin Towers hadden gestaan. Als negentienjarige jongeman had ik er aan het einde van een achtweekse reis door de Verenigde Staten op gestaan. Ik bezocht er destijds het kantoor van KLM om te vragen of ik mijn vliegticket naar Nederland om kon boeken, omdat mijn geld na 8 weken rondreizen gevaporiseerd was. Nu huilden de agenten bij het zien van de foto's van de ramp en het ophalen van herinneringen aan de dag van 11 september.

Niemand hield het droog op dat moment, daar bij het manshoge stuk verwrongen staal dat dienst deed als een tijdelijke Memorial aan de twee torens.

Op de laatste dag van onze studiereis was een bezoek gepland aan Pathways to Housing. Om 16 uur, op de rand van het weekeinde. John Sullivan, team leader, ontving ons op dat uur. Dat we een bijzondere plek binnenwandelden werd al snel helder. We zagen vooral veel huggende mensen. Wie wie was, dat was niet te zeggen, maar het was duidelijk dat het ontegenzeggelijk ook hulpverleners waren die zich er aan overgaven. Het was hartverwarmend om te zien, want de oprechtheid droop er van af. John voorzag in een mind blowing presentatie over waar hun organisatie voor stond: het zonder voorwaarden verschaffen van woningen een dakloze mensen, vanaf de straat, het ziekenhuis of de gevangenis.

Na dit afsluitende werkbezoek werd alles anders. De wereld was niet meer hetzelfde. Eenmaal in Nederland ben ik alles gaan lezen wat er over Housing First op het net en in de wereld te vinden was.

Ik begon er over te praten op congressen en studiedagen. Collegae dachten dat Loopik gek geworden was. In zekere zin was dat ook het geval. Ik kwam er niet meer van los. Er was voor mij nog maar één manier om dakloosheid op te heffen. En dat is door woningen te verschaffen aan mensen die dat meer dan wie dan ook verdienen.

Ergens in 2003 vond mijn eega het meer dan welletjes, dat gelul over dat je in geouwehoer niet kunt wonen (Jan Schaefer, 1940-1994). 'Waarom bel je de directeur Sam Tsemberis niet op en vraag of je er 3 maanden kunt komen werken?!' Het duurde even voordat ik die stoute schoenen aan durfde te trekken. Evengoed, in de maand maart van 2004 stapte ik vanuit een KLM-Boeing op Amerikaanse bodem, voor de derde keer in mijn leven. Sam was er betrekkelijk kort en uitnodigend over geweest, over mijn verzoek. Het was geen issue en vanzelfsprekend. Het regelen van een visum nam geruime tijd in beslag, maar met behoud van salaris stond mijn werkgever Mentrum mij toe om Sam en zijn gevolg de kunst af te kijken.

Carl Hoyt, een New Yorkse vriend had onderdak geregeld in Queens. Ik haal mij die tocht naar Queens nog helder voor de geest. Ik was verloren. Zo voelde dat. Ik mocht tijdelijk in de woning van Carl zijn moeder of overgrootmoeder wonen, die kort daarvoor overleden was. Dat was voelbaar in die flat. Ik kreeg er de kriebels van. De woning was afgezien van een stoffige bank en een bed, ontmanteld. Bij een Shopping Mal zo groot als 4 IKEA's kocht ik lakens en een paar potten en pannen.

Ik heb er geen oog dichtgedaan. De heimwee naar mijn gezin en mijn team was overweldigend. Zo overweldigend dat ik een paar dagen apathisch op die bank heb doorgebracht, stellig in de overtuiging dat de moeder van Carl mij vanuit een hoek van de kamer aan het observeren was.

Carl nodigde mij na een vijftal dagen uit bij hem te komen wonen, Up Town Manhattan. Hij bewoonde er een twee-kamer-appartement op de 178ste Straat, in een overwegend door Latino's bewoonde wijk. Mijn avontuur kon met een tot rust gekomen hart beginnen.

In dit boek vind je ook een uitgebreid verslag van mijn drie maanden *internship* bij Pathways to Housing in New York. Ze stonden ergens op die hard discs die ik, zo voelt het en al eerder gezegd, al een leven lang met mij meesleep. De inhoud van mijn bespiegelingen heb ik, op het anonimiseren van een aantal mensen na, zo veel als mogelijk intact gelaten.

"The Criminal Court in Brooklyn is een imposant gebouw. Er stond een lange rij, overwegend zwarte mensen voor de deur te wachten. Driekwart van de mensen in de gevangenissen in dit land is zwart. Het merendeel van de mensen die hier gedwongen in een psychiatrisch ziekenhuis opgenomen worden is zwart en zo kan ik nog wel even doorgaan. Bij de toegang tot dit gerechtsgebouw werd er geen onderscheid gemaakt. Wat the Security betrof had iedereen iets op zijn kerfstok. Ook ik werd binnenstebuiten gekeerd en moest de inhoud van mijn tas op een tafel uitspreiden. De gerechtszaal was even imposant als het gebouw. Grote zalen, immens hoge plafonds, die in alles leken op wat ik in speelfilms gezien heb. Prachtige eikenhouten banken, veel nors kijkende politieofficieren, nerveuze advocaten en een hoge kansel waarachter de rechter weldra plaats zou nemen.

“All Rise!”, klonk het toen een zwarte vrouw met grijs-wit haar binnenschreed. Het was verboden voor je beurt te spreken en je mocht er geen petjes dragen. “Keep quiet!”, snerpte ze de aanwezigen toe.
Zes uur lang moesten we wachten voordat Storm geboeid de gerechtszaal ingeleid werd. Storm is 23 jaar. Op zijn 14e levensjaar dealde hij drugs op 5th Avenue en speelde hij de pooier voor een vijftal vrouwen. Hij beroofde toeristen en moest zijn plek op deze vijfde avenue regelmatig bevechten met andere souteneurs. Zijn omzwervingen voerden hem door de gehele Verenigde Staten. Uiteindelijk werd hij onherstelbaar ziek in het hoofd en leefde drie jaar in de goten van Manhattan. Storm heeft een woest en robuust uiterlijk. Een groot hoofd op een imposant lichaam. Zijn ogen liggen diep in de kassen verborgen en dat wordt nog eens geaccentueerd door donkere, borstelige wenkbrauwen en een forse, brede neus.

De spanning speelde hem parten, zijn neusvleugels bewogen onophoudelijk heen en weer. “Now, I am going to give you another change! But if you ‘F’ up, you will find your ass back in jail within one month! Either you can stay in jail or join Pathways to Housing and commit to their program! What do you choose?” De rechter viel in enige mate uit haar rol, maar de boodschap was meer dan duidelijk. “Stop using dope!!”. Zijn verwarring werd nog groter toen wij hem vertelden dat we hem naar zijn nieuwe woning zouden brengen. ‘Housing First!’, is het credo van mijn huidige werkgever. Het zou Storm’s eerste in zijn nog jonge leven worden.

We togen naar ‘Bargain Hunters’; een soort IKEA, maar dan voor arme mensen. Hij was zeer uitgesproken over de kleuren van de aangeschafte gebruiksartikelen. Dat moest allemaal blauw zijn. Het douchegordijn moest er een met de beeltenis van dolfijnen zijn. In ‘Key Food’, een supermarket, mocht Storm zijn wagentje tot aan de rand toe volladen. Hij wist zich er geen raad mee en kocht twintig pakjes Noodles, 10 pizza’s, 5 grote flessen Cola, veel chips en ijs, veel ijs. Bij het vijfde gangpad was de wagen al vol en we hadden nog vijf gangpaden voor de boeg. Storm genoot zichtbaar, zijn neusvleugels bewogen onophoudelijk heen en weer. Hij kon het maar moeilijk bevatten. “Did I win the lottery!?” Hij zat met een glimlach van oor tot oor achter in the van. “You know, I am starting a new life today!”.

(Rokus Loopik. Citaat ‘Storm’, column in het Straatjournaal van Haarlem)

Overtuigingen zijn er om beslecht te worden. Om vervolgens weer nieuwe overtuigingen op te bouwen en ook die uit het hoofd te bannen. Bij cliënten (lees; consumers) werkt dat mechanisme niet anders. Ik ben van mijn sociaal psychiatrische geloof gevallen. Ergens in het jaar 2002. Het was het jaar dat ik voor het eerst binnenliep bij Pathways to Housing in New York. Ik sprak er slechts een uurtje of wat met John Sullivan. Een ACT (Assertive Community Treatment) Team Leader. Ik was dermate onder de indruk van de missie en visie van deze instelling, dat het mij nooit meer los heeft gelaten. Ik ben er niet meer van genezen.

De simpelste manier om dakloosheid op te lossen is het weggeven van woningen aan dakloze mensen. It's that simple. Ik heb alles over Housing First geconsumeerd, in de jaren na mijn eerste werkbezoek. Het was het beste dat mij is overkomen in 30 jaar psychiatrie bedrijven.

*Housing is a basic right for all people.
*People challenged by mental illness and sometimes also challenged by a history of substance abuse and/or violence should not be discriminated against for housing.
*No one should have to prove that they are "housing ready" or "appropriate" for housing.
*We believe in love, respect and creating possibilities.

New York is het centrum van de wereld. Ze hebben daar verstand van integratie en hoe je het beste uit mensen naar boven kunt halen. Bovendien begrijpen ze daar tevens welk gedrag synoniem is aan het begrip 'respect'. Ik moest en zou daarom een periode voor die instelling gaan werken. Om ze de kunst af te kijken. De directeur, Sam Tsemberis, hoefde er niet lang over na te denken. Het kostte mij een half jaar om een visum te verkrijgen. In 2004 heb ik mijn gezin drie maanden verlaten. Ik heb het niet drooggehouden toen de 747 van Singapore Airlines het luchtruim koos. Het heeft mijn wereld op zijn kop gezet en mijn visie op behandelen, wonen en begeleiden van mensen met chronisch psychiatrische problematiek voorgoed veranderd. In dit schrijven is het dan ook voor het laatst dat ik dergelijke vakidiote terminologie ga gebruiken. Daar gaat Housing First niet over.

Niet over al die idiote aannames en vooroordelen die nog steeds usance zijn. Mensen met psychische- en/of psychiatrische problematiek kunnen meer dan wij 'gewone' mensen denken.

Nimmer heb ik begrepen waarom je, eenmaal behept met een psychiatrisch probleem, gestraft wordt met het verblijf in een inrichting, een beschermde woonvorm, een sociaal pension, een particulier pension, een Stoelenproject, een Penitentiaire Inrichting en zo kan ik nog wel even doorgaan. Ieder weldenkend mens kan op zijn vingers natellen dat zulks gelijk staat aan exclusie uit onze samenleving.

Ik sprak een man in Philadelphia. Hij had een woning van Pathways to Housing gekregen. Hoewel hij zich zeer gelukkig toonde met zijn woning, nam de gewenning aan een bestaan waarin vertrouwen gewoongoed is, geruime tijd in beslag. Wanneer hij een kop thee wilde drinken, zijn woning wilde stofzuigen of zijn kleding wilde strijken, dan moest hij daarvoor de apparatuur uit de doos halen, uit het plastic, uit het piepschuim, om het vervolgens ter hand te nemen. Als de apparatuur afgekoeld was, dan stopte hij de apparatuur weer tussen het piepschuim, in het plastic, in de kartonnen doos en vervolgens tapete hij de doos weer dicht. Die doos verdween vervolgens in een kast. Pas na twee jaar waagde hij het om de apparatuur na gebruik niet meer in te pakken en de doos in de papierbak te gooien .

Hij veronderstelde dat de mensen van Pathways to Housing het uiteindelijk toch goed met hem voorhadden en dat hij zijn woning echt mocht behouden. Twee jaar had hij in de wetenschap geleefd dat elke dag in de woning zijn laatste dag zou kunnen zijn. Dat is wat vele jaren van dakloosheid met je doet. De angst dat je op een zeker moment weer zal moeten verkassen. Dakloosheid is een trauma. Het Herstel daarvan kan een leven lang in beslag nemen.

Recovery begint pas echt als mensen hun woning hebben betrokken. Dan hebben zij bijstand nodig op elk mogelijk levensgebied, om te zorgen dat ze de woning ook kunnen behouden. Bijstand die maakt dat mensen, onherkenbaar van andere burgers in de stad, een leven kunnen opbouwen waarin liefde, respect en nieuwe mogelijkheden gewoon zijn.

Het verschil m.b.t. Housing First zit hem erin dat alle diensten direct en vrijwillig worden aangeboden en dat op een liefde- en compassievolle wijze. Niets hoeft en alles mag. Geen stepped care model waarbij je in ruil voor een dienst jarenlang een trainingsprogramma moet ondergaan om te bewijzen dat je Housing Ready bent. Bovendien worden mensen niet meer losgelaten. Als je jouw krediet in een buurt verspeelt, dan wordt je simpelweg in een andere buurt opnieuw gehuisvest. Onderweg naar de nieuwe woning wordt er gesproken over waarom het in de eerste woning niet gelukt is en wat je daarvan kunt leren. Wanneer je via Pathways to Housing een nieuwe woning krijgt, dan heb je de beschikking over een nieuwe familie.

Dat is wat medewerkers en consumers er uitdragen. En familie laat je niet in de steek, vanuit welk perspectief je deze waarde dan ook bekijkt.
Niemand is op de wereld gekomen om alleen te zijn en niemand is op de wereld gekomen met de opzet om een ander het leven zuur te maken. Dat is de 'nieuwe' overtuiging die zich in het hoofd van de voormalige dakloze mens zal moeten nestelen of weer tot leven geroepen moet worden. Daarvoor moet je alle eubiotiek, compassie en liefde voor mensen betrachten die mogelijk is.
'Rehabilitatie' is de nieuwe bewoner op de eerste avond in zijn woning om 22 uur bellen met de vraag of alles naar wens is en of je nog iets voor hem/haar kunt betekenen. Je maakt een vriend(in) voor het leven. Zo simpel kan Recovery zijn. Zorg dat er een aangesloten telefoon in de nieuwe woning aanwezig is. Dakloze mensen zijn jarenlang niemand geweest. De confrontatie met een verleden vol misère en de toekomst die uiterst ongewis is, maakt dat mensen in een vacuüm leven.
Wanneer je mensen die in een stabiel vaarwater terecht gekomen zijn een interview afneemt, zal een veelvoud in die groep benoemen dat er één probleem is dat hulpverleners niet kunnen oplossen.

Eenzaamheid. Dakloze mensen hebben, net als ieder ander mens, overtuigingen. Overtuigingen die veronderstellen dat andere mensen niet te vertrouwen zijn, dat je op je hoede moet zijn. Op je hoede voor een boze buitenwereld waarin mensen er op uit zijn om jou onderuit te halen.

In de wereld waarin dakloze mensen noodgedwongen moeten leven is dat een adequate attitude. Anders overleef je simpelweg niet. Maar hoe beslecht je als rechtgeaard hulpverlener zo'n overtuiging? Een overtuiging waar dakloze mensen jarenlang aan gesleuteld hebben, omwille het feit dat ze moesten overleven, dat ze niets en niemand meer waren en het ook nooit meer zouden worden.
Je geeft ze een woning. It's as simple as that. Daarmee rammel je het bestel van vastgeroeste overtuigingen doeltreffend door elkaar. Overlaad die mensen vervolgens met (naasten)liefde, een baan, een beetje geld, de mogelijkheid van een zinvol bestaan. Kortom, een leven dat lijkt op dat van u en mij.
Nog even over overtuigingen. Mensen zijn behoudend. Liever vasthouden aan wat je hebt, dan je over te geven aan een avontuur waarvan de uitkomst uiterst ongewis is. Mensen veranderen eigenlijk alleen als je ze uit hun natuurlijke woon- en werkomgeving haalt en ze ervaringen laat ondergaan die hun systeem van overtuigingen flink door elkaar rammelt. Daarmee breek je overtuigingen af, om weer nieuwe op te kunnen bouwen.
Ook hulpverleners hebben overigens recht op Herstel. Herstel na een jarenlang verplicht verblijf in een figuurlijk of letterlijk gesloten setting. Hoe rammelt je dan het bestel van jouw overtuigingen door elkaar?

Tips: Hoe wordt je een wereldburger?

*Ga 1 keer per jaar, alléén, op reis. Stap uit uw comfort zone. Doe, via internet, gedegen onderzoek naar projecten die iets nieuws toevoegen aan wat u al weet. Regel een werkbezoek.
*Geef gratis workshops weg. Transformeer uw individuele kennis naar teamkennis. Ga in Dialoog.
*Verander regelmatig van baan. (The seven year itch) Of,...
*Doe aan 'Job Swinging' (lees en zie; 'Puberruil'). Ga een paar maanden in een ander team werken.
*Vergeet alles wat je geleerd hebt of parkeer het ergens in jouw hoofd.
*En laat je hart spreken.
*Wat als het jouw vader, moeder, broer of zus betreft.....?
*Housing First.
*Love First.
*Wordt zelfstandig. Start een onderneming en bevrijdt u van
het juk dat 'loondienst' heet. Dan weet u ook hoe het voelt om dakloos te zijn en de dag tot een goed einde te moeten brengen.

Dakloosheid is zo oud als de wereld. Dat gaan we waarschijnlijk nooit oplossen. Evenwel, een poging wagen kan natuurlijk geen kwaad. Eén ding is zeker, we gaan het probleem nooit oplossen als wij mensen lapmiddelen blijven voorhouden. Een flinke warme worst hebben we nodig. In de vorm van een eigen woning and unconditional love.

Nog even over Housing First. Er zijn 'believers' and 'non-believers'. Er zit niet veel tussenin. Non-believers zijn de mensen die zelfs bij een vlammende presentatie/ voordracht/getuigenis roepen dat 'ze dat al doen'.

Ik zie met regelmaat mensen en collega's meewarig het hoofd afwenden. Toehoorders putten zich uit in repliek die zich kenmerkt door een hoog ja-maar-gehalte'. "Die mensen met schizofrenie zijn toch ziek! Ze hebben toch medicijnen nodig om te kunnen functioneren. En, zou u naast een verslaafde patiënt kunnen en willen wonen?!"

Dat cliënten en familie bij voortduring roepen dat zij gebukt gaan onder deze handicap en daarvoor gestraft worden door plaatsing in instellingen met een hoog 'als het maar rustig is' gehalte, wordt buiten beschouwing gelaten. Kortom, door ons gecreëerde systemen waar via een indicatie wel een ingang te vinden is, daar moet je met een zaklamp op zoek naar de uitgang. Van bestraffing is nog nooit een mens beter geworden. Niemand laat zich door een ander iets door de strot duwen wat hij/zij niet wil. Nederland is helaas nog steeds synoniem aan bemoeizucht en ongebreideld paternalisme. Dakloze mensen wordt geen keuzemogelijkheid geboden, want anders zouden ze simpelweg voor een woning kiezen.
"Wij weten wel wat goed voor u is!", en we laten er een batterij hulpverleners op los die elk middel schuwen om tegemoet te komen aan wat mensen eigenlijk willen. Wanneer je twintig mensen met schizofrenie, die in een stabiel evenwicht verkeren, vraagt wat hun voornaamste

probleem is, dan komt daar 'eenzaamheid' als voornaamste klacht uitrollen. "Dat is een probleem dat je nooit kunt oplossen. Het zit in mijn hoofd".
Ik zeg dat problemen niet bestaan, ze worden door mensen gemaakt en zijn dus per definitie op te lossen. Laten we mensen een identiteit, liefde, echte verantwoordelijkheid en een plek in de samenleving geven. Dat betekent letterlijk een plek in jouw kantoor, in jouw verpleegpost, in jouw Raad van Bestuur, in jouw team, in jouw buurt.
Housing First is een containerbegrip voor onvoorwaardelijke liefde voor je vak, voor mensen in het algemeen en mensen met 'special needs' in het bijzonder. Het woord liefde kent in de Amerikaanse cultuur een volledig andere betekenis. In onze 'doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg' cultuur staat het gebruik van het woord liefde in relatie tot je werk gelijk aan 'vervloeien met'. Een negatieve connotatie.

*Jay Neugeboren (Transforming Madness, 1999) stelde dat Pathways to Housing een belangrijk element in het programma heeft, vergelijkbaar met een soort van onvoorwaardelijke liefde. "No matter what their clients do, it seems Pathways never gives up on them."

*I"ll buy that, zei Sam Tsemberis, CEO van Pathways. "It's a love thing. Call it what you will, but I think that love is at the heart of it. Otherwise, why are we here? I am not embarresed to talk about love. Love is a component.

It does not conquer all, but if you listen, people will tell you what they need and what they need especially if nobody has ever cared for them or about them-is love."

Niet geheel onbelangrijk is het feit dat Pathways to Housing gedegen onderzocht heeft of hun 'Love Potion' effect sorteert. Daar zijn Amerikanen goed in. Sinds de start van deze onderneming kent Housing First een slagingspecentage van 85%. Het is dan ook daarom dat Housing First uit het land van de onbegrensde mogelijkheden komt, zoals zoveel Evidence Based Practices. In al die staten zijn al meer dan 40 steden die Housing First bedrijven. In Nederland zijn ze op twee vingers tellen. In ieder geval is in ons koude kikkerland nog niet afgeweken van het Stepped Care Model. Een huis, OK. Maar dan wel in ruil voor gewenst gedrag, motivatie en inzicht. En daarom zullen daklozen zich nog steeds indicatiegesprekken moeten laten welgevallen en dus drempels moeten nemen. En dat is alles wat Housing First niet is. Housing First is doing More with Less. Het verblijf in een psychiatrisch ziekenhuis kost in New York $1185 per nacht. Het verblijf in een gevangeniscel kost $164 per nacht. Een Shelter kost $73 per nacht. Als je in een New Yorkse situatie en het geval van 1 dakloze medemens een jaar lang niets doet, dan kost die persoon de samenleving tussen de $50.000 en $100.000 per jaar. Wonen in een huis, met alle services die nodig zijn om die woning te behouden en een positie op de Geluksmarkt, kost slechts $57 Pathways dollars per dag.

Een consumer van Discus, Housing First Amsterdam, vervoegde zich luttele weken na plaatsing bij de begeleidingsstaf. Hij verzocht om de aanschaf van een driedelig, grijs kostuum. Discus had hem geplaatst in een woning in Amsterdam-Zuid, een gegoede buurt. “Elke dag als ik boodschappen doe in de Albert Heijn, dan word ik met de nek aangekeken. Ik loop nog steeds in shabby kleding. Mensen zien dat ik anders ben. Ik wil niet meer opvallen.” Dat is wat Housing First met je doet. It makes people want to blend with their environment. Uit vrije wil. Op het moment dat ik dit schrijf, toeval bestaat niet, verblijf ik in Harlem, New York. De bakermat van Housing First. Ik ben hier met 15 consumers uit Nederland. Ik haal mensen uit hun natuurlijke woon- en werkomgeving (Learning Expedition) en probeer ze op een andere manier naar hun werk en leven te laten kijken. Als ik geluk heb, dan ondergaan ze in 8 dagen een nieuwe ‘mindset’. De knop moet om. Dat is mijn inzet. Deze consumers en de bewoners van de stad hebben mij ook tijdens deze 10e studiereis weer gesterkt in de vaststelling dat New Yorkers weten hoe zij het een ander naar de zin kunnen maken. Deze stad heeft meer verstand van integratie van mensen met speciale noden, dan ik ooit elders heb ervaren. De mensen in mijn groep raken er niet over uitgesproken. En zij kunnen het weten, want ze zijn jarenlang klein gehouden, afgeknepen en gestigmatiseerd. Wij kwamen Sam Tsemberis op de stoep in Harlem tegen. Hij verwelkomde ons als ‘long lost friends’.

De deelnemers voelden het verblijf in deze Metropool als een duik in een warm zwembad. Een plek waar ze voor het eerst in lange tijd het gevoel hadden dat ze mens en gelijkwaardig zijn.
Mensen keren zich af van de samenleving omwille van adequate redenen. Als hulpverlener moet je de wil en het verlangen koesteren om vertrouwen te winnen en het verschil te maken. Om mensen het gevoel te geven dat zij hier zijn met een speciale reden. Omdat hun bestaan betekenis voor ons heeft.

Als je een nachtmerrie hebt, betekent dat niet dat je gestopt bent met dromen.

Housing First lijkt in principe een eenvoudig model, je geeft een dakloos persoon gewoon een huis, maar niets is minder waar. Het is het meest ingewikkelde model dat er is, omdat veel hulpverleners, beleidmakers, niet beschikken over de mogelijkheid en vaardigheid om om te denken. Zij zijn het systeem geworden dat ze zelf bedacht hebben. Net zo goed als ik dat ben geworden. Als je maar lang genoeg in iets blijft geloven.

Housing First staat voor een andere levensvisie, een andere manier van leven, jezelf de vaardigheid aanleren om jezelf en dat wat je doet steeds weer opnieuw uit te vinden. Jezelf afleren wat je daarvoor als de waarheid hebt aangenomen. Daarom Hoofdstuk 4, Houding First. Slechts een letter verschil, maar een letter waar een totaal nieuwe wereld achter schuilt.

Artikel in ‘Samensturing in de Maaschappeljjke Opvang. De Tegenstelling voorbij’. (2011)

Overtuigingen zijn er om beslecht te worden. Om vervolgens weer nieuwe overtuigingen op te bouwen en ook die uit het hoofd te bannen. Bij cliënten (lees; consumers) werkt dat mechanisme niet anders. Ik ben van mijn sociaal psychiatrische geloof gevallen. Ergens in het jaar 2002. Het was het jaar dat ik voor het eerst binnenliep bij Pathways to Housing in New York. Ik sprak er slechts een uurtje of wat met John Sullivan.

Een ACT (Assertive Community Treatment) Team Leader. Ik was dermate onder de indruk van de missie en visie van deze instelling, dat het mij nooit meer los heeft gelaten. Ik ben er niet meer van genezen. De simpelste manier om dakloosheid op te lossen is het weggeven van woningen aan dakloze mensen. It’s that simple. Ik heb alles over Housing First geconsumeerd, in de jaren na mijn eerste werkbezoek. Het was het beste dat mij is overkomen in 30 jaar psychiatrie bedrijven.

Housing is a basic right for all people

People challenged by mental illness and sometimes also challenged by a history of substance abuse and/or violence should not be discriminated against for housing.

No one should have to prove that they are “housing ready” or “appropriate” for housing. We believe in love, respect and creating possibilities.

New York is het centrum van de wereld. Ze hebben daar verstand van integratie en hoe je het beste uit mensen naar boven kunt halen. Bovendien begrijpen ze daar tevens welk gedrag synoniem is aan het begrip ‘respect’. Ik moest en zou daarom een periode voor die instelling gaan werken. Om ze de kunst af te kijken. De directeur, Sam Tsemberis, hoefde er niet lang over na te denken. Het kostte mij een half jaar om een visum te verkrijgen.

In 2004 heb ik mijn gezin drie maanden verlaten. Ik heb het niet drooggehouden toen de 747 van Singapore Airlines het luchtruim koos.

Het heeft mijn wereld op zijn kop gezet en mijn visie op behandelen, wonen en begeleiden van mensen met chronisch psychiatrische problematiek voorgoed veranderd. In dit schrijven is het dan ook voor het laatst dat ik dergelijke vakidiote terminologie ga gebruiken. Daar gaat Housing First niet over. Niet over al die idiote aannames en vooroordelen die nog steeds usance zijn. Mensen met psychische- en/of psychiatrische problematiek kunnen meer dan wij ‘gewone’ mensen denken.

Nimmer heb ik begrepen waarom je, eenmaal behept met een psychiatrisch probleem, gestraft wordt met het verblijf in een inrichting, een beschermde woonvorm, een sociaal pension, een particulier pension, een Stoelenproject, een Penitentiaire Inrichting en zo kan ik nog wel even doorgaan. Ieder weldenkend mens kan op zijn vingers natellen dat zulks gelijk staat aan exclusie uit onze samenleving.

Ik sprak een man in Philadelphia. Hij had een woning van Pathways to Housing gekregen. Hoewel hij zich zeer gelukkig toonde met zijn woning, nam de gewenning aan een bestaan waarin vertrouwen gewoongoed is, geruime tijd in beslag. Wanneer hij een kop thee wilde drinken, zijn woning wilde stofzuigen of zijn kleding wilde strijken, dan moest hij daarvoor de apparatuur uit de doos halen, uit het plastic, uit het piepschuim, om het vervolgens ter hand te nemen. Als de apparatuur afgekoeld was, dan stopte hij de apparatuur weer tussen het piepschuim, in het plastic, in de kartonnen doos en vervolgens tapete hij de doos weer dicht. Die doos verdween vervolgens in een kast. Pas na twee jaar waagde hij het om de apparatuur na gebruik niet meer in te pakken en de doos in de papierbak te gooien . Hij veronderstelde dat de mensen van Pathways to Housing het uiteindelijk toch goed met hem voorhadden en dat hij zijn woning echt mocht behouden. Twee jaar had hij in de wetenschap geleefd dat elke dag in de woning zijn laatste dag zou kunnen zijn. Dat is wat vele jaren van dakloosheid met je doet. De angst dat je op een zeker moment weer zal

Niemand is op de wereld gekomen om alleen te zijn en niemand is op de wereld gekomen met de opzet om een ander het leven zuur te maken. Dat is de 'nieuwe' overtuiging die zich in het hoofd van de voormalige dakloze mens zal moeten nestelen of weer tot leven geroepen moet worden. Daarvoor moet je alle eubiotiek, compassie en liefde voor mensen betrachten die mogelijk is.
'Rehabilitatie' is de nieuwe bewoner op de eerste avond in zijn woning om 22 uur bellen met de vraag of alles naar wens is en of je nog iets voor hem/haar kunt betekenen. Je maakt een vriend(in) voor het leven. Zo simpel kan Recovery zijn. Zorg dat er een aangesloten telefoon in de nieuwe woning aanwezig is. Dakloze mensen zijn jarenlang niemand geweest. De confrontatie met een verleden vol misère en de toekomst die uiterst ongewis is, maakt dat mensen in een vacuüm leven.
Wanneer je mensen die in een stabiel vaarwater terecht gekomen zijn een interview afneemt, zal een veelvoud in die groep benoemen dat er één probleem is dat hulpverleners niet kunnen oplossen.

Eenzaamheid. Dakloze mensen hebben, net als ieder ander mens, overtuigingen.
Overtuigingen die veronderstellen dat andere mensen niet te vertrouwen zijn, dat je op je hoede moet zijn. Op je hoede voor een boze buitenwereld waarin mensen er op uit zijn om jou onderuit te halen. In de wereld waarin dakloze mensen noodgedwongen (Swiebertje bestaat niet meer!) moeten leven is dat een adequate attitude. Anders overleef je simpelweg niet.

Maar hoe beslecht je als rechtgeaard hulpverlener zo'n overtuiging? Een overtuiging waar dakloze mensen jarenlang aan gesleuteld hebben, omwille het feit dat ze moesten overleven, dat ze niets en niemand meer waren en het ook nooit meer zouden worden.

Je geeft ze een woning. It's as simple as that. Daarmee rammel je het bestel van vastgeroeste overtuigingen doeltreffend door elkaar. Overlaad die mensen vervolgens met (naasten)liefde, een baan, een beetje geld, de mogelijkheid van een zinvol bestaan. Kortom, een leven dat lijkt op dat van u en mij.

Nog even over overtuigingen. Mensen zijn behoudend. Liever vasthouden aan wat je hebt, dan je over te geven aan een avontuur waarvan de uitkomst uiterst ongewis is. Mensen veranderen eigenlijk alleen als je ze uit hun natuurlijke woon- en werkomgeving haalt en ze ervaringen laat ondergaan die hun systeem van overtuigingen flink door elkaar rammelt. Daarmee breek je overtuigingen af, om weer nieuwe op te kunnen bouwen.

Ook hulpverleners hebben overigens recht op Herstel. Herstel na een jarenlang verplicht verblijf in een figuurlijk of letterlijk gesloten setting. Hoe rammelt u dan het bestel van UW overtuigingen door elkaar?

* Ga 1 keer per jaar, alléén, op reis. Stap uit uw comfort zone. Doe, via internet, gedegen onderzoek naar

projecten die iets nieuws toevoegen aan wat u al weet. Regel een werkbezoek.

- Geef gratis workshops weg. Transformeer uw individuele kennis naar teamkennis. Ga in Dialoog.
- Verander regelmatig van baan. (The seven year itch) Of,... Doe aan 'Job Swinging' (lees en zie; 'Puberruil'). Ga een paar maanden in een ander team werken.
- Vergeet alles wat je geleerd hebt of parkeer het ergens in jouw hoofd.
- En laat je hart spreken.
- Wat als het jouw vader, moeder, broer of zus betreft.....?
- Housing First.
- Love First.
- Grow Up. Wordt zelfstandig. Start een onderneming en bevrijdt u van het juk dat 'loondienst' heet. Dan weet u ook hoe het voelt om dakloos te zijn en de dag tot een goed einde te moeten brengen.

Dakloosheid is zo oud als de wereld. Dat gaan we waarschijnlijk nooit oplossen. Evenwel, een poging wagen kan natuurlijk geen kwaad. Eén ding is zeker, we gaan het probleem nooit oplossen als wij mensen lapmiddelen blijven voorhouden. Een flinke warme worst hebben we nodig. In de vorm van een eigen woning and unconditional love.

Nog even over Housing First. Er zijn 'believers' and 'non-believers'. Er zit niet veel tussenin.

Non-believers zijn de mensen die zelfs bij een vlammende presentatie/voordracht/getuigenis roepen dat 'ze dat al doen'.

Ik zie met regelmaat mensen en collega's meewarig het hoofd afwenden. Toehoorders putten zich uit in repliek die zich kenmerkt door een hoog ja-maar-gehalte'. "Die mensen met schizofrenie zijn toch ziek! Ze hebben toch medicijnen nodig om te kunnen functioneren. En, zou u naast een verslaafde patiënt kunnen en willen wonen?!"

Dat cliënten en familie bij voortduring roepen dat zij gebukt gaan onder deze handicap en daarvoor gestraft worden door plaatsing in instellingen met een hoog 'als het maar rustig is' gehalte, wordt buiten beschouwing gelaten.

Kortom, door ons gecreëerde systemen waar via een indicatie wel een ingang te vinden is, daar moet je met een zaklamp op zoek naar de uitgang. Van bestraffing is nog nooit een mens beter geworden. Niemand laat zich door een ander iets door de strot duwen wat hij/zij niet wil. Nederland is helaas nog steeds synoniem aan bemoeizucht en ongebreideld paternalisme. Dakloze mensen wordt geen keuzemogelijkheid geboden, want anders zouden ze simpelweg voor een woning kiezen.
"Wij weten wel wat goed voor u is!", en we laten er een batterij hulpverleners op los die elk middel schuwen om tegemoet te komen aan wat mensen eigenlijk willen.

Wanneer je twintig mensen met schizofrenie, die in een stabiel evenwicht verkeren, vraagt wat hun voornaamste probleem is, dan komt daar 'eenzaamheid' als voornaamste klacht uitrollen. "Dat is een probleem dat je nooit kunt oplossen. Het zit in mijn hoofd".

Ik zeg dat problemen niet bestaan, ze worden door mensen gemaakt en zijn dus per definitie op te lossen. Laten we mensen een identiteit, liefde, echte verantwoordelijkheid en een plek in de samenleving geven. Dat betekent letterlijk een plek in jouw kantoor, in jouw verpleegpost, in jouw Raad van Bestuur, in jouw team, in jouw buurt.

Housing First is een containerbegrip voor onvoorwaardelijke liefde voor je vak, voor mensen in het algemeen en mensen met 'special needs' in het bijzonder. Het woord liefde kent in de Amerikaanse cultuur een volledig andere betekenis. In onze 'doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg' cultuur staat het gebruik van het woord liefde in relatie tot je werk gelijk aan 'vervloeien met'. Een negatieve connotatie.

* Jay Neugeboren (Transforming Madness, 1999) stelde dat Pathways to Housing een belangrijk element in het programma heeft, vergelijkbaar met een soort van onvoorwaardelijke liefde. 'No matter what their clients do, it seems Pathways never gives up on them.'
*I'll buy that, zei Sam Tsemberis, CEO van Pathways. 'It's a love thing. Call it what you will, but I think that love is at the heart of it. Otherwise, why are we here?

I am not embarresed to talk about love. Love is a component. It does not conquer all, but if you listen, people will tell you what they need and what they need especially if nobody has ever cared for them or about them-is love.'

Niet geheel onbelangrijk is het feit dat Pathways to Housing gedegen onderzocht heeft of hun 'Love Potion' effect sorteert. Daar zijn Amerikanen goed in. Sinds de start van deze onderneming kent Housing First een slagingspecentage van 85%. Het is dan ook daarom dat Housing First uit het land van de onbegrensde mogelijkheden komt, zoals zoveel Evidence Based Practices. In al die staten zijn al meer dan 40 steden die Housing First bedrijven. In Nederland zijn ze op twee vingers tellen. In ieder geval is in ons koude kikkerland nog niet afgeweken van het Stepped Care Model. Een huis, OK. Maar dan wel in ruil voor gewenst gedrag, motivatie en inzicht. En daarom zullen daklozen zich nog steeds indicatie-gesprekken moeten laten welgevallen en dus drempels moeten nemen. En dat is alles wat Housing First niet is.

Housing First is doing More with Less. Het verblijf in een psychiatrisch ziekenhuis kost in New York $1185 per nacht. Het verblijf in een gevangeniscel kost $164 per nacht. Een Shelter kost $73 per nacht. Als je in een New Yorkse situatie en het geval van 1 dakloze medemens een jaar lang niets doet, dan kost die persoon de samenleving tussen de $50.000 en $100.000 per jaar.

Wonen in een huis, met alle services die nodig zijn om die woning te behouden en een positie op de Geluksmarkt, kost slechts $57 Pathways dollars per dag.

Een consumer van Discus, Housing First Amsterdam, vervoegde zich luttele weken na plaatsing bij de begeleidingsstaf. Hij verzocht om de aanschaf van een driedelig, grijs kostuum. Discus had hem geplaatst in een woning in Amsterdam-Zuid, een gegoede buurt. 'Elke dag als ik boodschappen doe in de Albert Heijn, dan word ik met de nek aangekeken. Ik loop nog steeds in shabby kleding.
Mensen zien dat ik anders ben. Ik wil niet meer opvallen." Dat is wat Housing First met je doet. It makes people want to blend with their environment. Uit vrije wil.'
Op het moment dat ik dit schrijf, toeval bestaat niet, verblijf ik in Harlem, New York. De bakermat van Housing First.
Ik ben hier met 15 consumers uit Nederland. Ik haal mensen uit hun natuurlijke woon- en werkomgeving (Learning Expedition) en probeer ze op een andere manier naar hun werk en leven te laten kijken.

Als ik geluk heb, dan ondergaan ze in 8 dagen een nieuwe 'mindset'. De knop moet om. Dat is mijn inzet. Deze consumers en de bewoners van de stad hebben mij ook tijdens deze 10e studiereis weer gesterkt in de vaststelling dat New Yorkers weten hoe zij het een ander naar de zin kunnen maken. Deze stad heeft meer verstand van integratie van mensen met speciale noden, dan ik ooit elders heb ervaren.

De mensen in mijn groep raken er niet over uitgesproken. En zij kunnen het weten, want ze zijn jarenlang klein gehouden, afgeknepen en gestigmatiseerd. Wij kwamen Sam Tsemberis op de stoep in Harlem tegen. Hij verwelkomde ons als 'long lost friends'. De deelnemers voelden het verblijf in deze Metropool als een duik in een warm zwembad. Een plek waar ze voor het eerst in lange tijd het gevoel hadden dat ze mens en gelijkwaardig zijn.

Mensen keren zich af van de samenleving omwille van adequate redenen. Als hulpverlener moet je de wil en het verlangen koesteren om vertrouwen te winnen en het verschil te maken. Om mensen het gevoel te geven dat zij hier zijn met een speciale reden. Omdat hun bestaan betekenis voor ons heeft.
Als je een nachtmerrie hebt, betekent dat niet dat je gestopt bent met dromen.

Rokus Loopik, New York, NY, mei 2011.